

יום עיון אזורי בשדות מרעה

של מחזור; הבקיה היא ירק זול יותר לעומת התל-תן ואף היא עשירה בחלבון וערכה המזוני גבוה. העיבוד. לפני זריעת הבקיה נוקה השטח במקצרה לאורך ולרוחב. זבל אורגני ניתן בכמות של 2 מ"ק לדונם וסופרפוספט — 70 ק"ג לדונם. הזריעה נעשתה בטורית; כמות הזרעים — 12 ק"ג בקיה מקומית + 1 ק"ג ש"ש לדונם (הכמות הרצויה היא 5 ק"ג בקיה). תאריך הזריעה היה — 4 באוקטובר ואחר כך ניתנו 2–3 השקאות.

הרעיה. רעיה ראשונה היתה בתחילת דצמבר, כ־8 שבועות לאחר הזריעה. הרועים הקפידו מאוד למלא את הוראותיו של מר ברמן — לקצר את השהיה במרעה בהתחלה. הרעיה הראשונה נמשכה לא יותר מ־ $\frac{3}{4}$ שעה בכל פעם מחשש ההתנפחות של הפרות; הבחינו בסימני תפחות אצל הפרות בהריון גבוה בעיקר והן הוצאו מיד משטח המרעה. את זמן שהותן של הפרות במרעה העלו מרעיה אחת לשניה באופן הדרגתי, אולם לא יותר משעתיים לכל רעיה בשתי רעיות ליום.

קו ההדרכה היה — לא לנצל את השטח עד תומו כי ניצני ההתחדשות בבקיה הם גבוהים ואם הרעיה תהיה עד כדי לחיכה, התחדשות הצמחים לא תהיה מלאה. לכן נמנעו גם מהעלאת העגלות אחר הפרות, כמקובל במרעה תלתן ומרעה קיצי. הנקודה החשובה עליה עומד במיוחד מר ברמן היא — מניעת הצטופפות יתרה של בהמות בשטח המרעה ולכן חלקות הרעיה צריכות להיות גדולות כדי לספק שטח נרחב יותר לכל בהמה.

הרעיה השניה היתה באמצע ינואר, סמוך לביקור; השלישית צריכה היתה להיות בתחילת חודש מרץ ובזאת תסתיים הרעיה בבקיה. המרעה בדרך כלל השפיע טוב מאוד על התנובה וההשפעה היתה מידית.

סמוך לשטח הזרוע בקיה נמצאת חלקה אחרת של מרעה, זרועה תלתן, בו רעה עדר החולבות בזמן הביקור. המרעה עצמו, יחד עם הפרות הטובעות בתוך התלתן הירוק והרענן, הרהיב את העין ביפיו. מראה זה הזכיר, ללא כל „הבדלות” נוף המוכר לבוקרים רבים מזמן הכי-

בחדש ינואר ש. ז. נערך, ביוזמת משרד המחלקות לבקר ולפלחה ומספוא של משרד החקלאות והוועדה האזורית של התאחדות מגדלי בקר, סיור מקצועי. פעם נוספת יצאו בוקרי עמק חפר והשומרון, וזו הפעם בלווית שותפיהם הנאמנים, אנשי המספוא, להסתכל בשדות המרעה המטופחים שבמשקים ברקאי ומענית כדי לעמוד על טיבו ועל מידת גיצולו ע"י הבקר.

המרעה הזרוע והטבעי תופס כיום מקום נכבד בהזנת הבקר גם במשקי עמק חפר, השומרון ואיזור מנשה, והוכחה כבר השפעתו הטובה על העדר ועל התנובה.

כדי להפיק את התועלת המלאה מן המרעה — עליו להיות מטופח כדבעי ולהניב יבול גבוה. כן הכרחי הדבר שהמרעה ישתלב בלוח ההזנה של העדר וישלים את יתר סוגי המספוא שמספקים לבקר; צמחיית המרעה צריכה להיות במצב שהפרות תאכלנה אותה בתיאבון.

משק ברקאי

התחנה הראשונה בסיור היו שטחי המרעה הזרוע במשק ברקאי. שטח המרעה כאן משתרע על 100 דונם. החידוש שבו הוא זריעת בקיה בשליש מן השטח לעונת חרשי החורף לתוך הצמחיה הקבועה של המרעה; זה נעשה לפי הצעתו של המדריך מר נ. ברמן ובהדרכתו. הצמח העיקרי של המרעה הוא פספלוך, שנזרע בשנת 1953; אשתקד זרעו בתוכו תלתן שעלה יפה בהתחלה ואחר כך סבל מעודף מים ונרקב. השנה, לאחר רעיית הקיץ שנגמרה בסוף ספטמבר, זרעו בקיה ושיבולת שועל.

מהו יתרון הבקיה? על שאלה זו עונה מר ברמן: התלתן הנזרע במרעה גדל ומשתהה עד יוני ומפריע להתפתחות הצמחיה הקיציית של המרעה. הבקיה מקדימה בצמיחתה והיא יורדת מוקדם מן השטח אחר שלוש רעיות; זה מסייע ומחיש את התעוררותם של צמחי הקיץ ומאפשר התקנת מרעה קיצי טוב ועשיר. הבקיה עשירה מן התלתן בחומר יבש (כ־30%) וזה מעלה את יכול החומר היבש במספוא ליחידת מִי־השקאה. בזריעת התלתן באופן רצוף מופיעה גם בעיה

בתשי"ז הושגה איפוא עליה ב־475 ק"ג חלב לפרה ו־16 ק"ג שומן. אחוז השומן היה בשתי השנים כמעט שווה; יש להניח שחלקו הרב של מספוא המרעה סייע בשיעור ניכר בהעלאה כה נכבדה של התנובה.

המרעה הטבעי במענית

במשק מענית הוקדשה תשומת הלב למרעה הטבעי. ברשות המשק כ־2000 דונם שטחי מרעה הגובלים עם המשק, חלקם בגבעות וחלקם במישור. עשבי המרעה בזמן הביקור היו עדיין צעירים, אולם ניתן היה כבר לראות שיש כאן צמחיה עשירה, ובטיפול מתאים אפשר לקבל יבול רב ולאסוף בשטח זה הרבה יחידות מזון בעלות ערך מזין וערך ביולוגי רב וזולות לעומת שאר המזונות.

המרעה הטבעי מנוצל ע"י עדר החלב וע"י עדר הבשר, אך כל עדר רועה בשטח מחיה מיוחד לו. עדר החלב היוצא למרעה מונה 90 ראש, פרות ומבכירות; העגלות רועות בשטח נפרד. הרעיה של עדר החלב מתקיימת במרעה זרוע ובמרעה טבעי. לפני הצהריים יוצאות הפרות למרעה הזרוע, שהות בו כ־4 שעות (משעה 7 עד 11), אחרי הצהריים הן רועות במרעה הטבעי כ־3 שעות (משעה 14 עד 17); נוסף למרעה מקבלת כל פרה גם יח"מ אחת של שחת בקיה קצוצה, כ־30 ק"ג תלתן, 7½ ק"ג תירסין ומזון מרוכז בהתאם לצרכיה האינדיבידואליים של כל פרה.

במרעה הטבעי החלה פעולת השבחה על ידי המחלקה לשימור הקרקע של משרד החקלאות. נעשו ריסוסים לשם ביעור צמחים מזיקים, ניתן דישון חנקני ופוזרו זרעי קטניות. אולם בזאת לא נסתיימה עדיין עבודת ההשבחה. התכנית הקרובה היא — לגדר את השטח, לספק מים לשתיה. כיום הרעיה היא מחזורית, כל פעם בשטח חדש שגדלו הוא כ־20 דונם.

העדר הנהנה מהשילוב של מרעה זרוע במרעה טבעי, נראה במצב גופני טוב וכן גם מציין בתנובת חלב גבוהה.

בדצמבר היתה התנובה היומית הממוצעת לפרה חולבת 19 ק"ג ולפרה בעדר 15.6 ק"ג.

שרתם בארצות חוץ.

לפי ההתרשמות הכללית מן המרעה, נראה כי הוא איננו מנוצל במידה מספקת עקב שיטת הרעיה הזהירה שנקבעה, ונשאר חלק ניכר מהצמחיה בלתי מנוצל.

מר ברמן מציע לזרוע במרעה הקבוע בקיה ותלתן — שליש השטח בקיה ושני שלישים תלתן מכיוון שהבקיה בשלה לרעיה מוקדם יותר, ומיד לאחר שהתחילו להעלות את העדר על הבקיה עלתה התנובה.

חלקן של המרעה בלוח ההזנה של העדר

המספוא לעדר במשק ברקאי בתשי"ז (ב% של התצרוכת כולה)

מרעה זרוע	23.3
מרעה זרוע קצור	1.1
מרעה טבעי	1.—
שחת	19.4
תחמיץ	5.5
סלק	9.7
ירק אחר	12.—

בס"ה במזון גס 72 אחוזים
במזון מרוכז 28 אחוזים
אנו רואים שרבע מכל האספקה בא מן המרעה הזרוע וכן בולט האחוז הגבוה של המזון הגס בתפריט בכללותו.

משק מענית

האספקה בתשי"ז

מרעה זרוע	16 אחוזים
מרעה טבעי	8 "
בס"ה מזון גס	65 "
מזון מרוכז	35 "

גם כאן כרבע מן האספקה כולה בא ממרעה; שליש ממנו מרעה טבעי ושני שלישים מרעה זרוע.

התנובה הממוצעת בשנתיים האחרונות:

השנה	מס הפרות	תנובת חלב הממוצעת ק"ג	תנובת חלב ק"ג	תנובת חלב ק"ג	השנה
תשט"ז	65.3	4971	168	3.38	
תשי"ז	65	5446	184	3.37	

בחדש ינואר — 20.4 לחולבת ו-17.2 לפרה בעדר. מספרים אלה מדברים בעדם.

סיכום

בשיחת סיכום שנערכה במשק מענית על הד" שא הנרחב שליד חדר האוכל התעורר ויכוח ער בשאלת המרעה. הבעיות שנתעוררו היו: כיצד לשמור על רמת המרעה בקיץ, ביוני—אוגוסט, כיוון שמשקים שהתבססו בעיקר על המרעה היו נתונים במצב קריטי בחדשים אלה. לעומת זאת קיימת גם בעיית המרעה בעונת השפע שאז אי אפשר לנצל במלואו. והיה מי שעורר את השאלה האם לא משתלם יותר לקצור את ירק המרעה ולאבסו ברפת. הזמן והמקום לא הרשו הפעם להקיף את כל הבעיות ולפתור אותן. המסקנות שהוסקו בסוף השיחה היו:

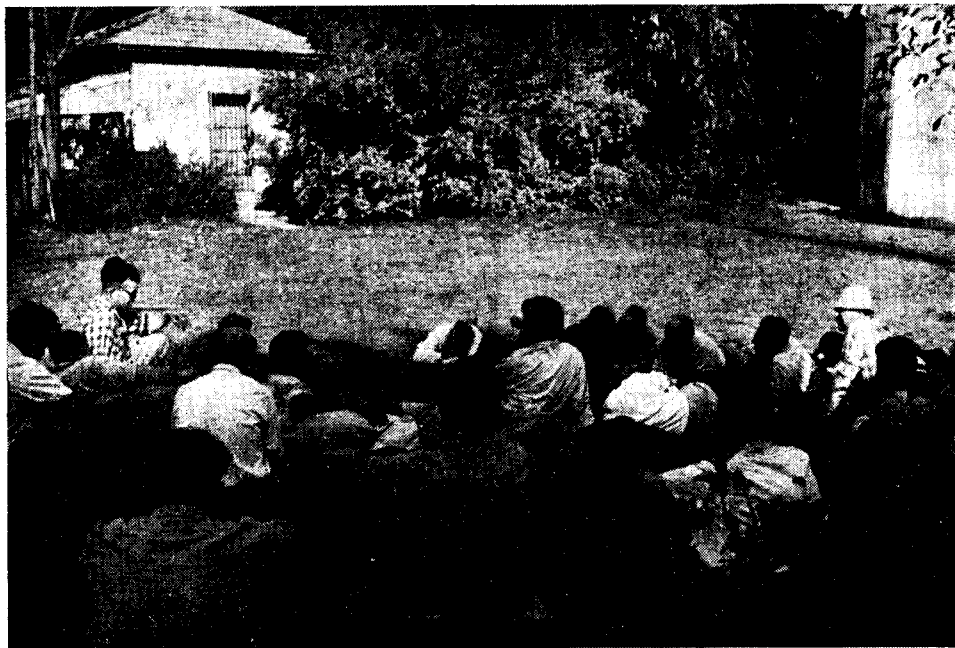
המרעה הטוב ביותר — אם לא ינוצל באופן רציונאלי, תוך רעה נכונה, לא יביא את התוצרת. צמחי המרעה צריכים להיות טובים, מו"נים וטעימים.

יש להקפיד שלא לנצל במידה מופרזת ולהנהיג רעה שיטתית (מחזורית) וכן לטפל בו ולעבדו כך שיוסיף להתחדש ולשמור על פוריותו. את הרעה יש לשלב עם הגשת מספוא ירוק בחדשי הקיץ המאוחרים ולמטרה זו מתאימה האספסת. יש צורך להכין במשקי מרעה גם תחמיץ חרפי ולתכנן את ההזנה במרעה כך שתשתלב יפה בשאר המזונות (המספוא הגס בעיקר) המוגשים נוסף למרעה. חשוב מאוד שילוב הרעה במרעה הזרוע עם זו של המרעה הטבעי. במקרים מסויימים יכול המרעה לאפשר ניצול שטחי אדמה שאינם מתאימים לניצול כל שהוא ע"י גידולים אחרים.

משתתפי הכינוס נהנו מהכנסת אורחים יפה מאוד שנהגו בהם אנשי שני המשקים. מרכזי ענפי הבקר והמספוא נשאו בעול הארחה זו שנעמה מאוד למתכנסים וכן השמיעו סקירות מלאות על ענפיהם במשק.

נחמן יקותיאל

המחלקה לבקר

בשעת שיחת סיכום על הדשא